

Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка

Кафедра історії та методики навчання

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з навчальної роботи

М.Б. Боднар

2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія України (поч. ХІХ -ХХІ ст.)

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

спеціальність 014 Середня освіта (Історія)

освітньо-професійна програма Середня освіта (Історія)

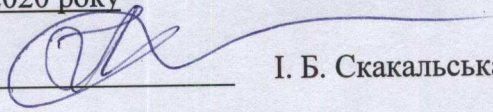
Робоча програма навчальної дисципліни «Історія України» для студентів спеціальності
014 Середня освіта (Історія)

Розробник: Скакальська І.Б., д. і. н., доцент

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри

Протокол № 1 від. “28” серпня 2020 року

Завідувач кафедри

І. Б. Скакальська

1. ВСТУП

Анотація. Курс «Історія України» (нова та новітня кін. XVIII-XXI ст.) розподілений на 5 змістових модулів. Предмет «Історія України» включає процеси, явища, історичні факти, закономірності й особливості історичного розвитку населення на теренах України в період від кін. XVIII ст. до наших днів.

Ключові слова: історія України, інтелігенція, модерна нація, «довге XIX ст.», війна, революція, незалежність, сучасність.

У студентів в процесі вивчення курсу повинні сформуватися певні компетентності.

Інтегральна

Здатність розв'язувати в професійній педагогічній діяльності в галузі середньої освіти або в процесі навчання складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що передбачає застосування теорій та методів педагогічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 3. Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та введення здорового способу життя.

Фахові

ФК 2. Усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та в різних контекстах.

ФК 4. Здатність критично усвідомлювати зв'язки між теперішніми подіями та минулими процесами.

ФК 6. Здатність до аналізу і синтезу джерел з історії України та краєзнавчих досліджень для використання у практичній професійній діяльності.

ФК 9. Здатність правильно коментувати, анотувати або редагувати тексти і документи, відповідно до критичних канонів дисципліни.

ФК 11. Здатність здійснювати пошук необхідних для освітньої та наукової діяльності джерел гуманітарного знання.

Програмні результати навчання

ПРН 1. Розуміти контекст, причини та наслідки історичних подій і використовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН 4. Розглядати суспільні явища у розвитку та в конкретно-історичних умовах певного часу; співставляти історичні події, явища з періодами (епохами), орієнтуватися в науковій періодизації історії.

ПРН 5. Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, чинники, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.

ПРН 8. Ідентифікувати визначні історичні постаті.

ПРН 9. Вміти користуватися науковою літературою, електронними довідковими виданнями, аналізувати матеріал академічних підручників та навчальних посібників.

ПРН 11. Планувати, проектувати, конструювати, організовувати й аналізувати свою педагогічну діяльність на основі засвоєних знань, умінь та навиків із професійно-орієнтованих дисциплін.

ПРН 17. Застосовувати знання української мови за професійним спрямуванням на практиці.

ПРН 21. Здатність до самостійного навчання упродовж життя, розвиток мотивів самоактуалізації у сфері професійної діяльності, уміння застосовувати творчі здібності, які характеризують готовність до створення принципово нових ідей.

Передумови для вивчення дисципліни: «Вступ до спеціальності (з елементами пропедевтичної практики)», «Історія освіти на Волині», «Археологія», «Історія України».

Запропонована програма має забезпечити реалізацію в навчальному процесі принципів історизму, правдивості, об'єктивності в оцінці фактів, явищ, подій української історії; сприяти формуванню історичного осмислення та національної самосвідомості, активної позиції майбутніх фахівців, їх патріотичних та морально-етичних переконань.

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 11 IV семестр 5 кредитів V семестр 6 кредитів	Галузь знань 01 освіта 014 Середня освіта (Історія) Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр		
Змістових модулів – 5		Рік підготовки:	
Індивідуальне науково-дослідне завдання		2-3-й	2-3-й
Загальна кількість годин - 330		Семестр	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 2		IV-V	IV-V-
		Лекції	
		36/ 34	8/8
		Семінарські	
		36/36	8/8
		Лабораторні	
	-		
	Самостійна робота		
188	298		
Індивідуальні завдання:			
Вид контролю: екзамен			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 43 % до 57 %

для заочної форми навчання – 10 % до 80 %

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення курсу є поглиблення знань з вітчизняної історії, державотворення та історичного шляху українського народу, розвитку його національних цінностей, формування національної свідомості. Курс сприятиме глибокому розумінню багатовікової історії і культури України та творенню системи суспільно-політичних поглядів у вчителів історії, прививатиме їм самостійні, творчі, пізнавальні навички підходу до історичного минулого та реального сьогодення.

У процесі викладання історії України, самостійного вивчення студентами матеріалу, створюються умови для успішного розв'язання наступних завдань.

Пізнавального, інтелектуально-розвиваючого, яке зводиться до суті самого вивчення історичного шляху країни, народів, які її населяли. З діалектичних позицій, на основі наукових принципів, насамперед, принципу історизму, поглядів учених істориків, прогресивних вітчизняних та зарубіжних авторів, художніх літературних праць об'єктивно вивчити явища та процеси в історії суспільно-політичного і культурного життя України в зв'язку з розвитком світової цивілізації.

Практично-політичне. Суть його полягає у тому, що історія як наука, виводячи певні закономірності розвитку суспільства з вивчення історичних фактів, допомагає виробляти науково обгрунтований політичний курс, не допускати суб'єктивних рішень.

Світоглядне. Історія створює документально точні розповіді про значні події минулого, про мислителів, яким суспільство завдячує своїм розвитком.

Виховне. Знання історії свого народу формує громадянські якості – патріотизм та інтернаціоналізм; показує роль народу і окремих особистостей в розвитку суспільства; дозволяє пізнати моральні і етичні цінності людства в їх розвитку, зрозуміти такі категорії, як честь, обов'язок перед суспільством, бачити пороки суспільства та людей, їх вплив на людські долі.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.

Тема 1. Проблематика та дослідження з історії України XIX ст.

4. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ ПІД ВЛАДОЮ РОСІЙСЬКОЇ ТА АВСТРІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЙ

Тема 1. Проблематика та дослідження з історії України XIX ст.

Основні проблеми та історіографія історії XIX ст. Періодизація історії України XIX ст. Методологія. Джерельна база. Проблеми та особливості формування української модерної нації. Еліта та бюрократія.

Україна XIX ст. в уявленнях чужинців: між етнографією, історією та політикою.

Тема 2. Україна в першій половині XIX ст.

Соціально-економічне становище Наддніпрянщини. Особливості розвитку сільськогосподарського виробництва і подальше загострення протиріч в аграрному секторі економіки. Занепад кріпосницьких та зародження ринкових відносин. Курс царського уряду на поступове зменшення кількості поміщицьких і збільшення числа державних селян. Створення військових поселень і їхній крах (1817-1857). Закон про вільних хліборобів (1803). Соціальна структура східнослов'янського села в середині XIX ст.

Початок промислового перевороту. Зародження ринкових відносин. Промисловий переворот. Розвиток мануфактурного і поступовий перехід до фабрично-заводського виробництва. Розвиток підприємств з переробки сільськогосподарської продукції. Зародження металургійної та машинобудівної промисловості. Формування національної буржуазії та пролетаріату. Перші українські підприємці К.Яхненко і Ф.Симиренко. Російські, єврейські та польські підприємці на Наддніпрянській Україні.

Розвиток транспортних зв'язків і торгівлі. Міста.

Соціально-економічний розвиток західноукраїнських земель. Аграрний характер східно-галицької економіки. Соціальна структура східно-галицького суспільства.

Суспільно-політичне життя на українських землях у складі Росії. Діяльність масонських лож в Україні. Війна 1812 р. і неоднозначне ставлення українського громадянства до походу Наполеона. В. Лукашевич. Таємні дворянські організації – «Залізні персні» (1815-1816), «Союз благоденства» (1818-1821), «Південне товариство» (1821-1825), «Товариство об'єднаних слов'ян» (1823-1825). Програмні документи декабристів.

Проблема «Декабристи в Україні» чи «Українські декабристи» і наукова дискусія навколо неї. Виступ Чернігівського полку. Харківський політичний гурток 1826 р. і вільнодумство викладачів Ніжинської гімназії (1826-1830). Польське повстання 1830-1831 рр. і Правобережна Україна.

Кирило-Мефодієвське братство, його члени і симпатички. Ідеї та документи братства. Зв'язки Т. Шевченка з його членами. Розгром товариства і розправа над учасниками його зібрань. Історико-політичне значення братства.

Посилення Миколаївської реакції.

Початки національного і політичного відродження Західної України. «Відкриття» гофратом Курендою корінного українського населення в Східній Галичині. Йосифлянські реформи 1780-1790 рр. і їхній вплив на пробудження краю. А.Бачинський (1772-1809) і значення його діяльності для Закарпаття і Галичини. Відновлення діяльності Львівського університету (1784). «Студіум Рутенум» (1787-1809). Роль греко-католицького духовенства в політичному і культурному житті краю.

М. Шашкевич і діяльність «Руської трійці». Трагічні долі її учасників. Збірники «Син Руси» (1833), «Зоря» (1834), «Русалка Дністрова» (1837) та їхня роль у пробудженні національної свідомості і гідності західноукраїнського населення.

«Весна народів» у Галичині. Австрійська конституція від 15.III. 1848 р. і її вплив на життя краю. «Головна руська рада» (1848-1851) і її відозва від 10.V. 1848 р. Спроба польських кіл розколоти український національний рух і діяльність «Руського собору». Галицькі українці на з'їзді слов'янських народів у Празі. Перші українські парламентаристи Г.Шашкевич. І.Капушак і Л.Кобилиця. Скасування кріпацтва. «З'їзд руських вчених» (19-26.X.1848р.). «Слово перестороги» о. В.Подолінського. Проблема поділу Галичини.

1848 р. на Буковині і Закарпатті. А.Добрянський.

Зв'язки Західної України зі Східною в першій половині XIX ст.

Пробудження національно-культурного життя на Західній Україні.

Тема 3. Україна в другій половині XIX ст.

Політична ситуація в Україні середини XIX ст. Модернізаційні процеси в Російській імперії та Україна. Кримська війна 1854-1855 рр. і реакція на неї населення України. «Київська козаччина». «Похід в Таврію по волю». Підготовка і проведення селянської реформи. Царський Маніфест і «Положення» від 19.II.1861 р. Скасування кріпацтва. Реформи 1860-х рр., їхній зміст і значення. Народницький рух 60-х рр.

Десятиріччя австрійського абсолютизму (1850-1860) в Галичині. Занепад українства. М.Погодін, Д.Зубрицький, О.Петрушевич і початки москвофільства. «Азбучна війна».

Економічне становище. Вплив реформ 60-х рр. на господарське піднесення Наддніпрянської України. Розширення мережі залізничного транспорту і бурхливий розвиток гірничодобувної та металургійної промисловості. Формування Донецько-Криворізького промислового району. Здобутки машинобудівної та харчової промисловості. Масовий приплив іноземного капіталу. Розвиток міст і торгівлі. Формування, структура, національний склад і становище робітничого класу. Загострення протиріччя між робітниками і працедавцями.

Зміни в сфері аграрного виробництва і соціальній структурі східноукраїнського села. Вплив пережитків кріпацтва на життя, діяльність і настрої селянства. Місце України у системі європейського агропромисловості.

Східна Галичина – сировинний придаток Австро-Угорщини і Європи. Проникнення іноземного капіталу в нафтовидобувну і лісову промисловість краю. Формування, структура та становище робітничого класу. Система землеволодіння і землекористування. Проблема «лісів і пасовиськ». Соціальна і національна структура східно-галицького села. Стан сільського господарства. Землеволодіння і землекористування. Початок переселення українців на Американський континент. Перші українські колонії в США, Канаді, країнах Південної Америки.

Політичне життя Наддніпрянщини. «Основа» і українська громада в Петербурзі. «Сповідь» В.Антоновича і зародження «хлопоманства». Його представники. Початки громадського руху в Україні. Валуєвський циркуляр 1863 р. та його наслідки. Польське повстання 1863 р. і українське населення Правобережжя. Відродження громадського руху і початки українофільства. Громадський соціалізм. Емський указ 1876 р. і репресії проти українства. Друга хвиля української політичної еміграції – М.Драгоманов, М.Зібер, С.Подолінський, Ф. Вовк.

Народницький рух 70-80-х рр. Внесок українців-народників у практику загальноросійської революційної боротьби. «Чигиринська змова». Криза українофільства і перші українські студентські громади 80-х рр. Щорічні святкування ювілеїв Т.Шевченка і їхній вплив на зростання національної свідомості та політичної активності молоді. Загострення протиріччя між «українофілами» і «свідомими» українцями. І.Липа і «Братство тарасівців» 1891-1893 рр. Опозиційна діяльність земств. Загальноукраїнська безпартійна організація та її значення. Б. Грінченко і його літературно-політична дискусія з М. Драгомановим.

Перші робітничі і соціал-демократичні організації. Пропаганда марксизму в Україні. Перші марксистські гуртки.

Політичне життя Західної України. «Слово» і активізація москвофільства. Налагодження зв'язків прогресивної частини західноукраїнської молоді з представниками Наддніпрянської України. Початки народовського руху. Виникнення «Просвіти». Її діяльність і значення. Угодовська акція Ю.Лаврівського 1869 р. і її невдача. Невдала спроба Й.Сембратовича зблизити москвофілів з народовцями 1870 р. і перша українська щоденна газета «Основа». Ю. Романчук і відродження народовського руху. В. Барвінський і газета «Діло» (1880). Процес О.Грабар 1882 р. і криза москвофільства. «Народна Рада» і її діяльність. М.Драгоманов і Західна Україна.

Грамадсько-політична діяльність І.Франка, М.Павлика, О.Терлецького. Створення УРДП (1890). «Нова ера» – її ініціатори і провідники. «Новий курс» А.Вахнянина і О.Барвінського. Сеймові вибори 1895 р. «Криваві беденівські вибори» 1897 р. і загострення українсько-польського протиріччя. «Україна irredenta» Ю.Бачинського та її значення. Створення «Католицького русько-народного союзу», РУСДП та УНДП (1899). Є.Олесницький, К.Левицький, В. Будзиновський. Перетворення Східної Галичини в «Український П'ємонт». А. Шептицький.

«Руська Рада» – важливий осередок українства на Буковині. Діяльність С.Смаль-Стоцького і М.Василька. Здобутки буковинських українців у боротьбі за місця в сеймі і парламенті.

Масова мадяризація українського населення Закарпаття. О.Духнович. Засилля москвофільства в краї. Початки діяльності Ю.Жатковича і А. Волошина.

Наука і культура України. Нова хвиля духовного відродження Східної України на початку 60-х рр. Недільні школи і підготовка українських підручників для них. Катастрофічні наслідки Валуєвського циркуляру і Емського указу для розвитку культури і освіти на Україні.

Стан початкової, середньої, спеціальної та вищої освіти в Україні. Діяльність наукових товариств і археографічних комісій. Досягнення науки. Історична школа В.Антоновича. Заснування товариства ім. Т.Шевченка у Львові (1873) і перетворення його у НТШ (1893). Наукова діяльність М.Грушевського у Львові. І.Полуй.

Здобутки українського красного письменства. І.Франко. Театр. Образотворче мистецтво. С.Васильківський, М.Пимоненко, І.Труш. М.Лисенко – засновник вітчизняної класичної музики. Народна творчість.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. УКРАЇНА НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.

Тема 4. Соціально-економічний та політичний розвиток України на початку ХХ століття

Геополітичне становище України на початку століття. Україна в економічній системі імперій. Особливості промислового розвитку регіонів. Аграрний розвиток України.

Становище селян і робітників. Столипінська аграрна реформа. Національні меншини в Україні.

Соціально-економічне становище українського населення західноукраїнських земель. Активізація трудової еміграції, її причини. Особливості розвитку національно-визвольного руху на західно-українських землях. Проблеми міжетнічних взаємин. Українські фракції в парламенті Австрії та Галицькому крайовому сеймі.

Суспільно-політичне життя. Тенденції українського національного руху на зламі століть. Створення та діяльність українських політичних партій. Національне питання в програмах і політичній діяльності українських партій. Українські політичні партії: типологія, програмові засади діяльності, трансформації. Микола Міхновський.

Тема 5. Україна в роки першої російської революції 1905-1907 рр.

Селянський і робітничий рухи в Україні. Революційний рух в армії та на флоті. Виступи студентської молоді. Поступки царського уряду українству щодо його політичної та культурної діяльності. Революційні події 1906—1907 рр. Виникнення та діяльність Української думської громади.

Посилення режиму політичної реакції після поразки революції. Посилення монополізації промисловості і засилля іноземного капіталу. Шляхи розвитку капіталізму в сільському господарстві. Економічне становище західноукраїнських земель. Наступ реакції на ідеологічному фронті.

Тема 6. Україна в роки Першої світової війни

Причини, початок і характер першої світової війни. Україна в планах Німеччини і Австро-Угорщини. Головні воєнні дії на території України. Ставлення різних класів і політичних партій до війни. Створення та діяльність СБУ. Формування та бойовий шлях легіону УСС. Господарська розруха. Економічні наслідки війни для українських земель. Назрівання революційної кризи.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. УКРАЇНЬСЬКА РЕВОЛЮЦІЯ

Тема 7. Створення та діяльність Центральної Ради

Україна під час Лютневої революції. Створення Центральної Ради в Україні, її соціальна база і програма. Утворення Генерального Секретаріату. I та II Універсали Центральної Ради. Три політичні кризи Тимчасового уряду і політика Центральної Ради. Взаємовідносини Центральної Ради і Тимчасового уряду.

Назрівання революційної кризи. Корніловщина на Україні. Жовтневий переворот у Петрограді і розвиток подій в Україні.

Жовтневі дні на Україні. III Універсал Центральної Ради. Проголошення Української Народної Республіки (УНР). Створення більшовицького уряду в Харкові.

Проголошення самостійної УНР (IV Універсал). Січневе збройне повстання. Наступ більшовицьких військ на Україну. Боротьба України за вихід із війни. Вступ австро-німецьких військ на Україну. Соціально-економічна та воєнна політика Центральної Ради. Економічна угода Центральної Ради з Німеччиною і Австро-Угорщиною. Стосунки між Центральною Радою і німецько-австрійською військовою адміністрацією. Конституція УНР. Причини поразки Центральної Ради.

Тема 8. Українська держава гетьмана Павла Скоропадського

Гетьманський переворот. Павло Скоропадський. Гетьманський уряд: орієнтація і організація влади. Державне будівництво в Українській державі. Культурно-освітня діяльність гетьманського уряду. Соціально-економічна політика гетьманської держави. Зовнішня політика гетьманської держави.

Формування опозиції гетьманській владі та її діяльність.

Тема 9. Відновлення УНР. Діяльність Директорії

Формування антигетьманської опозиції. Кінець гетьманщини і утворення уряду Директорії. Трудовий принцип формування влади. Трудовий конгрес у Києві. Директорія: здобуття влади, державно-політичний курс.

Наступ радянських військ на Україну. Соціально-економічні перетворення Директорії. Зовнішня політика Директорії УНР. Відновлення УАПЦ.

Боротьба проти наступу більшовицьких військ. Висадження військ Антанти в Одесі. Українсько-білогвардійська війна. Варшавська угода 1920 р. Польсько-радянська війна і Україна.

Тема 10. Західноукраїнська Народна Республіка

Посилення національно-визвольного руху в західноукраїнських землях. Проголошення Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР). Політичні та економічні перетворення в Західній Україні. Взаємовідносини УНР та ЗУНР. Акт злуки. Є.Петрушевич.

Боротьба ЗУНР проти польської експансії. Українська Галицька Армія (УГА). ЗУНР в міжнародних стосунках. Боротьба ЗУНР проти польської експансії.

Тема 11. Радянська влада в Україні в 1917–1920-х роках

Відновлення Радянської влади на Україні в 1919 р. Тимчасовий Робітничо-селянський уряд України. Х.Раковський. III Всеукраїнський з'їзд Рад. Перша радянська Конституція УРР. Соціально-економічна, національна та воєнна політика Радянської влади та її наслідки. «Воєнний комунізм». Селянсько-повстанський рух. Махновщина.

Наступ Червоної Армії проти денікінських військ. Радянське державне і господарське будівництво. Націоналізація і відбудова промисловості. Україна в воєнно-політичному союзі радянських республік. Спільні бойові дії польських і українських військ проти Червоної Армії.

Перехід Червоної Армії в контрнаступ. Невдача наступу радянських військ. Ризький мирний договір.

Перехід до нової економічної політики і особливості її впровадження в Україні. Міжнародне становище УСРР на початку 20-х років. Соціально-економічне і політичне становище України. Господарська криза. Селянський повстанський рух. Перехід до нової економічної політики (НЕП). Народне господарство України в умовах НЕПу. Голод 1921-1922 рр. Пошук форм державного об'єднання радянських республік. Союзний договір і УСРР.

Суспільно-політичне життя в Україні в умовах непу. Українізація: суть, причини, наслідки. Державна політика щодо національних меншин. М.Скрипник. Національний комунізм та його прояви в політиці і практиці.

Утвердження сталінського тоталітарного режиму. Антирелігійна політика. Ліквідація УАПЦ. Масові політичні репресії.

Тема 12. Радянська модернізація. Індустріалізація України

Індустріалізація: мета, методи, соціально-економічні наслідки. Внесок України в індустріалізацію республік СРСР. Роль і місце України в союзному промисловому комплексі. Форсована індустріалізація: мета, планування, методи проведення. Перші п'ятирічки і Україна. Масова колективізація. Хлібозаготівельна криза 1928-1929 рр.

Депортації селянства України за межі республіки. Голодомор 1932-1933 рр.: причини і наслідки.

Тема 13. Західноукраїнські землі в 1920-1930 – ті роки

Геополітичне становище Західної України на початку 20-х років. Українські землі в складі Польщі, Румунії, Чехословаччини. Соціально-економічне становище селянства, робітників, інтелігенції. Опір українського населення політиці колонізації. Парламентські вибори до польського парламенту. Створення та діяльність Української Військової Організації та Організації Українських Націоналістів. Пацифікація.

Створення Карпатської Січі. Мюнхенська змова і Закарпатська Україна. Проголошення Карпатської України. А. Волошин – президент Карпатської України. Угорська агресія. Окупація Закарпатської України Угорщиною.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. УКРАЇНА В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Тема 14. Україна напередодні та на початку Другої світової війни

Історіографія проблеми. Українське питання напередодні та на початку Другої світової війни. Пакт Молотова-Ріббентропа і доля західноукраїнських земель. Українські землі під час вересневої кампанії 1939 року, інкорпорація та радянська Західної України. Приєднання Буковини та Бессарабії. Проблема остаточного врегулювання кордонів між Німеччиною та СРСР.

Тема 15. Україна на початку німецько-радянської війни

Українські землі у військово-політичних планах Німеччини та її сателітів. Проблема радянської підготовки до війни. Стратегічна оборона і її провал на території України. Волинська танкова битва. Уманський «котел», оборона Києва і київський «котел», оборона й падіння Одеси, оборонні бої під Севастополем. Криза лояльності населення України до радянської влади влітку 1941 року. Військові операції на території України в 1942 році – провал харківської наступальної операції Червоної армії і харківський «котел», бої в Криму, падіння керченського фронту і Севастополя.

Масові евакуації, знищення або вивезення матеріальних цінностей з України на Схід. Відступ Червоної Армії з території України.

Тема 16. Гітлерівський окупаційний режим і радянський Рух Опору в Україні

Адміністративний поділ України в роки окупації Німеччиною та її союзниками. Різниця в окупаційному режимі в різних частинах України. Адміністративно-територіальний устрій Райхскомісаріату України. Окупаційна адміністрація. Військова та економічна колаборація. Культура в роки окупації. Проблема остарбайтерів. Знищення гітлерівцями цивільного населення і військовополонених. Голокост на території України.

Становлення радянського підпілля та формування перших партизанських груп. Причини провалу радянського підпілля в 1941-на початку 1942 рр. Роль і місце НКВС у формуванні радянського підпілля та партизанських загонів. Тактика радянських партизанських груп і їхні завдання в різні періоди війни. Рейди партизанських з'єднань. «Рейкова війна» та її наслідки.

Тема 17. Український визвольний рух під час Другої світової війни

Історіографія проблеми. Основні течії українського самостійницького руху та їхня політична орієнтація та вплив. Загибель Є.Коновальця та початок кризи в ОУН. Українські самостійницькі організації й Карпатська Україна. ОУН під час вересневої кампанії 1939 р. Діяльність ОУН в умовах радянської дійсності (1939-1941 рр.), розкол Організації.

Націоналістичне повстання в західноукраїнських областях влітку 1941 р. Спроба відновлення самостійності України 30 червня 1941 р. Похідні групи ОУН і їхня діяльність. Німецькі репресії проти самостійницького руху. Перехід до боротьби ОУН з гітлерівцями. Рух Т.Бульби-Боровця. Формування бандерівської УПА. Українсько-польський збройний конфлікт 1942-1945 рр. Взаємини між УПА і радянськими партизанами. Роль УПА у боротьбі з німецьким окупаційним режимом. Боротьба УПА проти радянської влади в 1944-1945 рр.

Тема 18. Визволення України від гітлерівців. Підсумки Другої світової війни для України

Перемога Червоної армії під Сталінградом і початок вигнання гітлерівців з України. Лютнево-березневі бої 1943 р. в Донбасі. Курська битва і бої за Слобожанщину. Визволення Лівобережної України. Битва за Дніпро і визволення Києва. Бої на Правобережній Україні. Корсунь-Шевченківська битва. Житомирсько-Бердичівська, Умансько-Ботошанська і Проскурово-Чернівецька наступальні операції. Львівсько-Сандомирська та Східнокарпатська наступальні операції на території Західної України. Відновлення радянських суспільно-політичних структур та економіки України.

Підсумки Другої світової війни для України. Участь українців у боях у Європі та на Далекому Сході на завершальному етапі Другої світової війни. Демографічні, матеріальні та культурні втрати України в роки війни. Зміни в етнічному складі українських земель в роки Другої світової війни. Депортації та міграції. Встановлення західного і південно-західного кордону України. Возз'єднання Закарпаття з Україною. Кримська конференція і Україна. Вихід УРСР на міжнародну арену. Участь УРСР у створенні ООН. Репресії проти запідозрених у колаборації.

Тема 19. Суспільно-політичне життя та зовнішньополітична діяльність України у 1945-1953 рр.

Історіографія проблеми. Місце України в політичній системі СРСР. Зростання монополії на владу керівних органів КПРС. Ідеологічна ситуація в Україні в перші повоєнні роки. Л. Каганович і його діяльність в Україні в 1947 р., нова хвиля боротьби з “українським буржуазним націоналізмом”. Постанови 1946-1951 рр. з питань розвитку української літератури і мистецтва. Знищення національних звичаїв і традицій під виглядом боротьби з націоналізмом та реакційними пережитками. Курс на провінціалізацію української культури. Посилення сталінізму, репресії кінця 1940-х – початку 1950-х рр.

Україна у міжнародній політиці та її зовнішньополітична діяльність. Геополітичні наслідки Другої світової війни. Угоди України з її сусідами про мир і кордони (Польща, Румунія, Чехословаччина, Угорщина). Участь УРСР у міжнародних гуманітарних і благодійних організаціях. Участь України в допомозі відбудови європейських країн. Згорання зовнішньополітичної активності УРСР.

Перехід економіки України до мирного життя, відбудова промисловості та сільського господарства. Проблеми і складнощі пов'язані з відбудовою. Фінансове забезпечення відбудовчих процесів, система позик у населення. Грошова реформа 1947 р. Скасування карткової системи. Створення львівсько-волинського кам'яновугільного басейну. Стан сільського господарства, кризові явища на селі. Безрезультатні спроби підвищення продуктивності праці в колгоспах. Негативні явища у відбудові та економічному розвитку республіки.

Причини погіршення якісного складу робітництва. Рівень життя у повоєнному місті та селі. Рівень цін, соціального забезпечення і якість житлово-комунальних послуг. Насильні мобілізації сільського населення на відбудову промисловості Донбасу, школи ФЗО і їхня роль у експлуатації підлітків. Штучність голоду 1946-1947 рр. і його демографічні та соціально-економічні наслідки для України.

Тема 20. Український визвольний рух і його придушення у повоєнне десятиліття

Збройна боротьба ОУН і УПА проти радянської влади в нових умовах після завершення Другої світової війни. “Велика блокада” 1945-1946 рр. Масові депортації населення Західної України. Знищення структур ОУН і загонів УПА на території Східної та Центральної України. Боротьба українського визвольного руху проти польської комуністичної держави, захист українського населення Польщі від депортацій. Реорганізація з'єднань УПА і перехід до збройного підпілля. Рейди УПА територією Центральної України, Польщі, Білорусії, Чехословаччини.

Перехід збройного підпілля до тактики дії малими групами. Остаточне розформування сотень УПА (1948-1949 рр.). Пропагандистські рейди груп підпільників до Румунії (1949 р.), Білорусії та Литви (1950 р.). Спроби підпілля закріпитися в Центральній та Східній Україні. Тактика радянських органів держбезпеки у боротьбі з українським визвольним рухом. Друга “велика блокада” 1949-1950 рр. Загибель керівника підпілля Р.Шухевича (1950 р.). Депортації населення Західної України в 1950-1953 рр. Продовження централізованої боротьби на чолі з В.Куком, арешт В.Кука (1954 р.). Знищення залишків українського підпілля (1954-1960 рр.). Боротьба українських націоналістів у радянських таборах системи ГУЛАГу. Підсумки і уроки визвольного руху 1940-1950-х рр., втрати українського народу у ході боротьби за самостійність.

Тема 21. Суспільно-політичні процеси в Україні (середина 1950-х – 1964 рр.)

Крах режиму особистої влади після смерті Сталіна, боротьба за владу між найближчим оточенням покійного диктатора. Беріївська національна політика, спроби розширити права національних республік. Українська верхівка після смерті Сталіна, початок суспільних змін. Реорганізація МВС та МДБ в УРСР, діяльність П.Мешика та С.Мільштейна. Усунення Берії від влади. Початок реабілітації жертв політичних репресій, амністія німецьким колаборантам.

Україна в епоху суспільно-політичної “відлиги” (1956-1964 рр.). Курс на демократизацію радянського суспільства, XX з'їзд КПРС та його вплив на суспільно-політичне життя в Україні. Критика культу особи Сталіна. Розгортання процесу реабілітації жертв політичних репресій, повернення засланих і в'язнів таборів ГУЛАГу. Передача Криму до складу УРСР. “Українізація” верхівки КПУ, діяльність М.Підгорного та П.Шелеста. Неоднозначні процеси в культурі та мистецтві. Наука і освіта України. Нові антирелігійні гоніння. Зміни в соціальній сфері, зростання виробництва продукції для споживання населенням, програма масового житлового будівництва.

Тема 22. Суспільно-політичне та культурне життя в Україні (1964-1984 рр.)

Проголошення курсу на “розгорнуте будівництво комунізму” і згортання демократичних перетворень. Особливості перебігу суспільно-політичного життя в Україні. Епоха П.Шелеста, його усунення від влади і заміна В.Щербицьким. Особливості культурного життя в УРСР. Розвиток освіти і науки, літературна творчість. Зміни в соціальній сфері.

Українська РСР в період керівництва КПУ В.Щербицького. Наступ реакціонерів на залишки ліберальних свобод. Репресії проти інакомислячих. Прискорена русифікація народної освіти, книговидавничої справи та кінематографії. Курс на нівеляцію національних відмінностей громадян СРСР і створення “нової історичної спільності – радянського народу”. Участь УРСР у діяльності міжнародних економічних та культурних організацій.

Тема 23. Україна в економічній системі СРСР (середина 1950-х – перша половина 1980-х рр.)

Основні напрямки та проблеми соціально-економічного розвитку республіки у післясталінську епоху. Пошуки оптимізації системи управління народним господарством. Раднаргоспи та їхня діяльність. Орієнтація на прискорений розвиток економіки і соціальної сфери через реалізацію можливостей науково-технічного прогресу. Україна в роки хрущовської семирічки. Проблеми в сільському господарстві. Роль України в освоєнні цілинних земель. Заходи спрямовані на піднесення життєвого рівня громадян, посилення уваги до легкої промисловості, розгортання масштабного житлового виробництва.

Пошуки шляхів ефективного розвитку економіки УРСР в 1960-ті рр., їх суперечливість. Спроби запровадження сучасної аграрної політики (березень 1965 р.) та її провал. Розходження між дійсністю і принципами, проголошення третьої програми КПРС. Стагнація в економічному житті. Загострення екологічних проблем. Руїнація сільського господарства і життя на селі. Низький рівень продуктивності праці й висока енергоємність промислового виробництва. Всепоглинаючий ВПК.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5. УРСР В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО РОЗВИТКУ (ДРУГА ПОЛОВИНА 1980-Х – 1991). УКРАЇНА В РОКИ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Тема 24. УРСР в умовах «перебудови» радянського суспільства

Історіографія проблеми. Необхідність суспільних перетворень. М. Горбачов і проголошення курсу на “перебудову” та “демократизацію” суспільства. Основні завдання та етапи «перебудови». Спроби В.Щербицького перетворити УРСР на “заповідник застою”. Роль Чорнобильської катастрофи у активізації громадського життя в Україні. Курс на «прискорення». Спроби радикальної економічної реформи 1987-1989 рр. та її провал. Антиалкогольна кампанія М. Горбачова та її наслідки. Характер перетворень у сільському господарстві, початок падіння рівня життя населення.

Загострення економічних, екологічних і суспільно-політичних проблем. Усунення від влади В.Щербицького. В. Івашко – новий лідер української компартії. Невдалі намагання лібералізувати життя КПУ. Спроба політичної реформи, оновлення діяльності радянських органів влади. Падіння авторитету КПУ. С. Губенко і перемога в КПУ консервативних елементів. Міжнародні зв'язки УРСР. Участь УРСР у діяльності ООН. Міжнародні економічні зв'язки. Вплив на становище в УРСР розвалу «соціалістичного блоку».

Тема 25. Україна на шляху до незалежності

Формування багатопартійного суспільства. Вибори до Верховної Ради СРСР та УРСР. Склад Верховної Ради УРСР, формування блоків і фракцій. Розгортання національно-демократичного, самостійницького руху в Україні. Формування НРУ й інших українських політичних організацій та партій. Молодіжний рух. Закон «Про мови в УРСР» і надання українській мові статусу державної. Декларація про державний суверенітет УРСР. Студентська «революція на граніті». Відродження української національної символіки, легалізація УАПЦ та УГКЦ. Утворення Кримської автономної республіки. Політична конфронтація осені 1990 р. Здобутки і втрати періоду «перебудови» в Україні. Путч в Москві і його вплив на розвиток подій в Україні. Проголошення Акту про державну незалежність.

Тема 26. Суспільно-політичне життя України в умовах державної незалежності

Референдум 1 грудня 1991 р., вибори Президента України. Остаточний розпад СРСР, Біловезькі угоди, створення Співдружності Незалежних Держав. Роль України в СНД, вироблення принципів співробітництва і “розлучення” колишніх республік СРСР. Рішення Верховної Ради України щодо розбудови державної незалежності. Заходи із створення власних Збройних Сил. Проблема Криму та Чорноморського флоту. Реорганізація органів влади. Вибори до Верховної Ради 1994 р. Президентські вибори 1994 р. Вибори до Верховної Ради 1998 р. – змішана мажоритарно-пропорційна система. Вибори Президента 1999 р. Референдум 2000 року. Акція «Україна без Кучми». Вибори до Верховної Ради 2002 р., зміна багаторічного лідера парламентських перегонів.

Тема 27. Президентські вибори та Помаранчева революція

Вибори Президента 2004 р., «Помаранчева революція». Вибірчі технології. Обрання Президентом В. Ющенко. Майдан. Політична і економічна ситуація в країні у 2005-2010 рр.

Вибори до Верховної Ради 2006 р. Політична криза в Україні в 2006-2007 рр. Позачергові вибори до Верховної Ради 2007 р.

Розклад політичних сил на президентських виборах 2010 р. Обрання президентом В. Януковича. Політична і економічна ситуація в Україні у 2010-2013 рр.

Тема 28. Економічне та культурне життя України. Українська держава на міжнародній арені

Формування економічної політики незалежної України. Захист національного ринку, введення купонної системи. Інфляція. Проблеми в економіці та швидке зубожіння населення, незаконна приватизація об'єктів колишньої державної власності. Стабілізація грошової системи і припинення інфляції. Запровадження національної валюти – гривні. Стабілізація економіки на зламі 1990-х – 2000-х рр. Економічні реформи 2000-х рр., зростання вітчизняної економіки. Проблеми реформування сільського господарства. Соціальні проблеми. Боротьба за підвищення соціальних стандартів життя. Проблема безробіття.

Проблеми культурного та релігійного життя в незалежній Україні. Продовження руйнівних русифікаційних процесів і самоусунення держави від проблеми здійснення дерусифікації України. Основні тенденції у розвитку культури. Діяльність Інституту національної пам'яті (2006 р.). Розвиток освіти в умовах незалежності.

Визнання Української держави на міжнародній арені. Набуття без'ядерного статусу. Вступ до Ради Європи. Діяльність України в СНД. Курс України на членство в ЄС і Євроатлантичних структурах.

Тема 29. Революція Гідності

Причини та передумови Революції Гідності. Суть режиму Януковича. Асоціація України з Європейським Союзом. Акція студентів. Євромайдан. Мирний опір громадян. Силевий розгін

30 листопада. Масові протести 1 грудня. Всеукраїнське народне віче. «Диктаторські закони 16 січня». Криваві сутички між мітингувальниками і "Беркутом". Криваві сутички в центрі Києва, підпал Будинку профспілок та смерть багатьох євромайданівців («Небесна Сотня»). Кінець режиму Януковича: Верховна Рада України 328-ма голосами народних депутатів підтримала Постанову про усунення Віктора Януковича з посади Президента України. Наслідки. Відновлення руху України до Європи.

Тема 30. Сучасна Україна

Анексія Криму Російською федерацією. Незаконний референдум в Криму. Агресія Росії проти України. В.о. Президента О. Турчинов. Початок Антитерористичної операції (АТО). Гібридна війна на Сході України. Російська пропаганда. Створення терористичних організацій на Сході. Збитий російськими військовими над Донбасом малазійський боїнг та нові санкції проти Росії. «Лвовайський котел». Оборона Маріуполя. Мирні місії ОБСЄ. Переговорчий процес у Мінську та його наслідки. Проблема біженців та тимчасово переміщених осіб.

Президентські вибори 25 травня 2014 р. Президент Петро Порошенко. Дострокові парламентські вибори 2014 р. Проведення реформ. Прем'єрство А. Яценюка. Уряд В. Гройсмана. Надання Томосу Православній Церкві України. Нові тенденції в культурному житті України.

Вибори Президента. Володимир Зеленський. Пандемія. Карантинний режим. Локдаун. Падіння економіки і соціального рівня населення.

Ратифікація Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (вересень 2014 р.). Імплементация Угоди. Міжнародна політика України в умовах Російської агресії.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Обсяг годин							
	усього	Денна форма У тому числі			усього	Заочна форма		
		лекції	сем.	с.р.		лекції	сем.	с.р.
Змістовий модуль 1 (IV семестр)								
УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ ПІД ВЛАДОЮ РОСІЙСЬКОЇ ТА АВСТРІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЙ								
Проблематика та дослідження з історії України XIX ст.	7	2	-	5	10			10
Україна в першій половині XIX ст. Соціально-економічне становище Наддніпрянщини	9	2	2	5	11	1		10
Початок промислового перевороту	9	2	2	5	11	1		10
Суспільні рухи першої половини XIX ст. у Наддніпрянщині.	9	2	2	5	11		1	10
Національне відродження в Наддніпрянщині.	9	2	2	5	11		1	10
Поляки в Україні у складі Російської та Австрійської імперій.	9	2	2	5	10			10
Початки національного і політичного відродження Західної України	9	2	2	5	11	1		10
«Весна народів» у Галичині	9	2	2	5	11	1		10
Наддніпрянська Україна в другій половині XIX ст. Модернізація імперії	9	2	2	5	11		1	10
Реформи 1860-70-х рр.	9	2	2	5	11		1	10
Соціально-економічне становище в другій половині XIX ст.	9	2	2	5	10			10

Ідейні основи українського руху у другій пол. XIX ст.	9	2	2	5	10			10
Громадсько-політичне життя Наддніпрянщини в другій половині XIX ст.	9	2	4	5	10			10
Суспільно-політичне життя Західної України в другій половині XIX ст.	9	2	2	5	10			10
Неслов'янське населення України Російській й Австрійській (Австро-Угорській) імперіях. Наука і культура України в другій половині XIX ст.	9	2	2	6	10			10
Разом за змістовим модулем	136	30	30	76	136	4	4	144
Змістовий модуль 2 (IV семестр) УКРАЇНА НА ПОЧАТКУ XX СТ.								
Соціально-економічний та політичний розвиток України на початку XX століття	9	2	2	5	7	2		5
Суспільно-політичне життя на початку XX століття	9	2	2	5	6		2	4
Модернізація українського суспільства на поч. XX ст.	11	2	2	7	8	2	2	4
Разом за змістовим модулем	29	6	6	17		4	4	14
Разом за IV семестр	165	36	36	93	165	8	8	149
Змістовий модуль 3 (V семестр) ПЕРША СВІТОВА ВІЙНА. УКРАЇНЬСЬКА РЕВОЛЮЦІЯ. МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД								
Україна в роки Першої світової війни	13	2	2	9	12	2		10
Створення та діяльність Центральної Ради	13	2	2	9	12		2	10
Українська держава гетьмана Павла Скоропадського	13	2	2	9	10			10
Відновлення УНР. Діяльність Директорії	13	2	2	9	10			10
Західноукраїнська Народна Республіка	13	2	2	9	10			10
Радянська влада в Україні в 1917 –1920-х роках	13	2	2	9	10			10
Радянська модернізація. Індустріалізація України. Українізація. «Розстріляне відродження».	13	2	2	9	15			15
Масова колективізація. Голодомор 1932-1933 рр.: причини і наслідки	13	2	2	9	10			10
Західноукраїнські землі в 1920-1930 – ті роки	13	2	2	9	10			10
Разом за змістовим модулем	99	18	18	63	99	2	2	95
Змістовий модуль 4 (V семестр) УКРАЇНА В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ. ПІСЛЯВОЄННА ВІДБУДОВА								
Українське питання напередодні та на початку Другої світової війни. Гітлерівський окупаційний режим.	8	2	2	4	12	2		10
Україна в епоху суспільно-політичної «відлиги» (1956-1964 рр.)	8	2	2	4	5			5

Суспільно-політичне та культурне життя в Україні (1964-1984 рр.)	8	2	2	4	7		2	5
Разом за змістовим модулем	24	6	6	12	24	2	2	20
Змістовий модуль 5 (V семестр)								
УРСР В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО РОЗВИТКУ (ДРУГА ПОЛОВИНА 1980-Х – 1991). УКРАЇНА В РОКИ НЕЗАЛЕЖНОСТІ								
УРСР в умовах «перебудови» радянського суспільства. Україна на шляху до незалежності	8	2	2	4	14	2	2	10
Суспільно-політичне життя України в умовах державної незалежності.	8	2	2	4	10			10
Президентські вибори та Помаранчева революція	8	2	2	4	10			10
Економічне та культурне життя України. Українська держава на міжнародній арені. Революція Гідності. ООС	10	2	4	4	12		2	10
Сучасна Україна. Церковне та культурне життя.	8	2	2	4	6	2		4
Разом за змістовим модулем	42	10	12	20	42	4	4	34
Разом за V семестр	165	34	36	95	165	8	8	149
Всього годин	330	72	70	188	330	24	24	282

6. Теми семінарських, практичних занять та лабораторних робіт та критерії оцінювання навчальних досягнень

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Україна у др. половині XVIII ст. Ліквідація царатом її автономного устрою	2
2	Україна в першій половині XIX ст. Соціально-економічне становище українських земель.	2
3	Соціально-економічний розвиток західноукраїнських земель в першій половині XIX ст.	2
4	Суспільно-політичне життя на українських землях у складі Росії.	2
5	Кирило-Мефодієвське братство та діяльність «Руської трійці». Тарас Шевченко і національна ідея.	2
6	Початки національного і політичного відродження Західної України.	2
7	«Весна народів» у Галичині.	2
8	Розвиток української науки і культури в першій половині XIX ст.	2
9	Політична ситуація в Україні середини XIX ст.	2
10	Економічне становище в другій половині XIX ст.	2
11	Політичне життя Наддніпрянщини в другій половині XIX ст.	2
12	Політичне життя Західної України в другій половині XIX ст.	2
13	Грамадсько-політична діяльність І.Франка, М.Павлика, О.Терлецького.	2
14	Наука і культура України в другій половині XIX ст.	2
15	Соціально-економічний та політичний розвиток України на початку XX ст.	2
16	Суспільно-політичне життя на початку XX століття.	2
17	Україна в роки першої російської революції 1905-1907 рр.	2
18	Україна в роки Першої світової війни	2
19	Створення та діяльність Центральної Ради	2
20	Українська держава гетьмана Павла Скоропадського.	2
21	Відновлення УНР. Діяльність Директорії.	2
22	Західноукраїнська Народна Республіка.	2

23	Українізація: суть, причини, наслідки.	2
24	Радянська модернізація. Індустріалізація України.	2
25	Західноукраїнські землі в 1920-1930 – ті роки.	2
26	Україна на початку німецько-радянської війни	2
27	Гітлерівський окупаційний режим і радянський Рух Опору в Україні	2
28	Суспільно-політичне життя та зовнішньополітична діяльність України у 1945-1953 рр.	2
29	Україна в епоху суспільно-політичної «відлиги» (1956-1964 рр.)	2
30	Суспільно-політичне та культурне життя в Україні (1964 -1984 рр.)	2
31	Україна в економічній системі СРСР (середина 1950-х – перша половина 1980-х рр.)	2
32	УРСР в умовах «перебудови» радянського суспільства	2
33	Суспільно-політичне життя України в умовах державної незалежності	2
42	Президентські вибори та Помаранчева революція	2
34	Економічне та культурне життя України. Українська держава на міжнародній арені	2
35	Революція Гідності	2
36	Сучасна Україна. Церковне життя та культура України.	2

7. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання навчальних досягнень Організація самостійної роботи

№ п/п	Вид роботи	Кількість годин	Форми звітності
1.	Опрацювання тем з лекційного матеріалу. Робота з документами.	80	Тези лекції/ колоквиум
2.	Підготовка практичних завдань до семінарських занять. Презентації/ реферати/ мікропроекти.	70	Семінарські заняття
3.	Підготовка до колоквиуму.	10	Колоквиум
4.	ІНДЗ	8	Робота
5.	Екзамен	20	Здача екзамену
	Разом	188	

1. Практичне завдання для самостійної роботи студентів:

1. Підготувати розповідь про діяльність українців в Державній Думі Російської імперії.
2. Перелічіть, до яких міжнародних організацій вступила Україна в повоєнний період.
3. Суперечливі суспільно-політичні та економічні процеси в Україні в 2005-2007 рр.

2. Теми для самостійної роботи:

1. Бойові дії на території України в 1914 році. Галицька битва.
2. Діяльність українських самостійницьких рухів напередодні і в перші роки Другої світової війни. Пошуки союзників, антипольська і антирадянська боротьба, внутрішні проблеми.
3. Київська катастрофа 1941 року. Причини, хід подій, наслідки.
4. Курська битва і витіснення вермахту з території Слобожанщини та Лівобережної України (серпень-вересень 1943 року).
5. Суть і наслідки «жданівщини».
6. Участь України в «демонтажі» СРСР та створенні СНД.
7. Загострення економічної ситуації в Україні в 1991-1994 рр.

Перевірка виконання студентами самостійної роботи, а також її оцінювання здійснюватиметься в процесі аудиторної роботи. Кількість балів залежатиме від дотримання таких вимог:

- своєчасності виконання самостійної роботи;
- залучення додаткових джерел;
- повноти та якості її виконання;
- креативності та творчого підходу.

Схема оцінювання самостійної роботи студента:

№ п/п	Критерії оцінювання самостійної роботи	Максимальна кількість балів
1	Глибоке розкриття проблеми, обґрунтування власної позиції	5
2	Ґрунтовне розкриття проблеми	4
3	Тема розкрита неповно	3
4	Компілятивна робота	2
5	Розкрито лише окремий аспект	1
6	Робота не зарахована	0

Критеріями оцінювання при виконанні письмових завдань можуть бути:

- Повнота розкриття питання, цілісність, системність, логічна послідовність;
- Вміння аналізувати, узагальнювати, робити висновки;
- Використання комп'ютерних технологій, теле-фото матеріалів, схем, карт тощо;
- Охайно і грамотно оформлена робота;
- Робота містить елементи новизни та креативності.

8. Індивідуальні навчально-дослідні завдання:

IV семестр

1. Бюрократія ХІХ ст.
2. Похід корпусу Дверницького і його наслідки.
3. Ставлення українського селянства до польських повстань.
4. Громадівський рух в Україні та його ідеологи.
5. Різниця у проведенні дозвілля між соціальними верствами в Україні.
6. Розселення євреїв у Російській імперії. Правове становище і демографічні процеси.
7. Структура зайнятості єврейського населення.
8. Німецькі колонії на Україні. Меноніти. Внесок німецьких колоністів у розвиток сільського господарства України.
9. Кримські татари. Кримськотатарське відродження ХІХ ст.
10. Харківські романтики. «Ідеологічна» функція літературної творчості І. Котляревського.
11. Ідея слов'янської взаємності та «український месіанізм». «Руська трійця». Кирило-Мефодіївське товариство.
12. Політичні ідеї М. Драгоманова.
13. «Культурницька» і «політична» течії в українському русі. Ідея національної єдності українців.
14. Кримська війна і Україна.
15. Творчість І. Котляревського.
16. «Українське питання» в політиці австрійської влади. Вплив зовнішніх чинників на формування політики Відня щодо українців.
17. Роль Церкви у формуванні основ новочасного українського суспільства.
18. Вплив революції 1905-1907 рр. на український рух.
19. Селянські повстання під час революції 1905-1907 рр.

V семестр

1. Перша світова війна у спогадах.
2. Просвітницька діяльність ссічових стрільців, після завершення війни.

3. Війна як історичне явище в шкільному курсі історії. Методика розкриття військово-історичного матеріалу.
4. Українська гетьманська держава Павла Скоропадського: історичні постаті.
5. «Відродження нації» В. Винниченка як історичне джерело.
6. М. Грушевський як державний діяч.
7. Євген Петрушевич: оцінка діяльності.
8. Політичний портрет Сидора Голубовича.
9. Акт Злуки в українській пресі.
10. Причини поразки української демократичної революції: сучасні інтерпретації.
11. «Союз українок»: діяльність в Західній Україні у міжвоєнний період ХХ ст.
12. Діяльність Кременецької «Просвіти» (від міжвоєнного періоду до сучасності).
13. Культура, релігійне життя.
14. Греко-католицька церква. А. Шептицький.
15. «Волинський експеримент» Г. Юзевського.

VI семестр

1. Друга світова війна на теренах Кременеччини.
2. «Волинська трагедія»: міфи та реальні події.
3. Культурне життя в Україні в період Другої світової війни.
4. Українська діаспора та Україна.
5. «Касетний скандал».
6. Проблема ядерного роззброєння.
7. Президентська кампанія 2004 року та її наслідки.
8. Інформаційно-культурний авангард в період Помаранчевої революції і Революції гідності.
9. Євроінтеграційний поступ України.
10. Сучасні реформи у сфері освіти.
11. Релігійне відродження (на прикладі населеного пункту).
12. Відновлення «історичної пам'яті»: волинський аспект.
13. Різниця у проведенні дозвілля між соціальними верствами в Україні.
14. Політичний портрет Петра Порошенка.
15. «Небесна Сотня».
16. Операція об'єднаних сил на Сході України.
17. Вплив пандемії на уклад життя та повсякдення українців.

Критерії оцінювання ІНДЗ

Бали	Критерії оцінювання включають наступні вимоги:
10	<ul style="list-style-type: none"> - зміст викладеного матеріалу повністю відповідає темі і формі подачі, згідно вимог; - за глибиною і повнотою тема повністю розкрита; - студент в роботі дотримався термінологічної чіткості; - не порушена логіка викладу теоретичного матеріалу; - студент у роботі продемонстрував власний погляд на досліджувану проблему; - студент проявив навички самостійної роботи з науковою літературою, джерелами та передовим педагогічним досвідом; - робота має творчий характер; - робота має методичний характер; - студент у роботі зробив висновки та подав практичні рекомендації; - мова викладу грамотна, літературна; - у випадку усного захисту, студент демонструє уміння акцентувати увагу на головному у темі дослідження, виступає коротко, та обґрунтовано.

9	- дотримано всіх попередніх вимог, проте є незначні огріхи стилістичного характеру та недоліки у методичній складовій роботи; - робота зберігає творчий та прикладний характер.
7-8	- студент дотримався усіх необхідних вимог до написання ІНДЗ, робота виконана в цілому правильно, проте: - тема розкрита частково; - при висвітленні окремих аспектів проблеми відсутні посилання на передовий педагогічний досвід з предмету; - у роботі відсутні висновки та практичні рекомендації.
5-6	- при написанні роботи студент послідовно виклав матеріал, але не використав передового педагогічного досвіду та методичної літератури; - робота не містить ґрунтовних висновків; - можуть бути незначні огріхи в оформленні ІНДЗ чи списку використаної літератури.
2-4	- студент виклав навчальний матеріал згідно теми ІНДЗ, проте вона розкрита не повно, не використано належної кількості спеціальної літератури; - робота не містить узагальнень; - робота позбавлена оригінальності та елементів творчості; - при написанні роботи студент допустив помилки дидактичного чи методичного характеру.
1	- зміст викладено матеріалу поверхово розкриває основні положення теми; - у роботі суттєві стилістичні помилки, порушена логіка викладу окремих аспектів проблеми; - використано лише окремі літературні джерела, що не розкривають суті досліджуваної проблеми; - не зроблено необхідних висновків та узагальнень.

9. Методи навчання

Рольові ігри, тренінги, метод стореллінгу, кейс-метод. Проблемні запитання.

10. Методи контролю

Поточний контроль – це оцінювання знань студента під час семінарських занять, самостійної роботи та активності студента на занятті.

Поточний контроль рівня засвоєння навчального матеріалу дисципліни «Історія України» оцінюється за п'ятибальною шкалою. У кінці семестру виводиться середнє арифметичне усіх одержаних оцінок за відповіді та модуль. Якщо студент жодного разу не відповідав на семінарських заняттях, матиме за відповідний поточний контроль 0 балів.

Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- Виступ з основного питання.
- Усна наукова доповідь.
- Доповнення, запитання до виступаючого, рецензія на виступ.
- Участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття.
- Аналіз джерельної і монографічної літератури.
- Письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи тощо).
- Реферат, есе (письмові роботи, оформлені відповідно до вимог).

Результати поточного контролю заносяться до журналу обліку роботи академічної групи. Позитивна оцінка поточної успішності студента за відсутності пропущених і невідпрацьованих семінарських занять, позитивні оцінки за модульні роботи є підставою допуску до підсумкової форми контролю – іспиту.

У процесі підсумкової модульної контрольної роботи студент в аудиторії письмово відповідає на історично-теоретичні запитання. Викладач оцінює студента відповідно до встановлених критеріїв та шкали:

№ п/п	Підсумковий модуль	Критерії оцінювання		Бали
1.	Письмові завдання	аргументованість	1	5
		повний обсяг виконання	0,5	
		якість виконання	1,5	
		змістовність	0,5	
		грамотність викладу	0,5	
		використання додаткових джерел	1	
		Максимальна кількість балів		5

Підсумковий (семестровий) контроль

Позитивна оцінка поточної успішності (сумарного результату проміжної і модульної оцінки за семестр) за умови відсутності пропущених або невідпрацьованих семінарських занять є підставою допуску до підсумкової форми контролю.

З дисципліни «Історія України» передбачена така форма звітності, як іспит. Протягом семестру студент може набрати до 30 балів. На іспиті – максимально 70 балів.

Іспит є обов'язковою підсумковою формою контролю, яка дає змогу оцінити системне, а не фрагментарне засвоєння навчального матеріалу з «Історії України» і не може бути зведена до рівня поточних форм контролю.

ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

- тестові завдання;
- описові завдання, які дають можливість оцінити рівень засвоєння студентами фахової термінології;
- описові завдання теоретичного характеру;
- описові завдання практичного та дискусійного характеру.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Іспит з «Історії України» проводиться в усній формі. Передбачає усну відповідь на питання з дисципліни.

№ п/п	Вид діяльності	Бали
1	Семінарські заняття	30
2	Колоквіум	5
3	Підсумковий модуль	5
4	ІНДЗ	10
5	Екзамен	50

Шкала оцінювання за шкалою ECTS

За шкалою КОГПА	За національною	За шкалою ECTS

	шкалою	
90-100	«відмінно»	A («відмінно»)
85-89	«добре»	B («дуже добре»)
75-84		C («добре»)
65-74	«задовільно»	D («задовільно»)
60-64		E («достатньо»)
35- 59	«незадовільно»	FХ («незадовільно з можливістю повнорного складання»)
1-34		F («незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни»)

Методичне забезпечення

Робоча програма навчальної дисципліни. Посібник-практикум. Презентації. Ілюстрації. Творчі завдання. Завдання для самостійної роботи.

Перелік питань на екзамен

І блок

1. Адміністративно-територіальний устрій. Російське самодержавство.
2. Занепад кріпосницьких та зародження ринкових відносин у Наддніпрянщині.
3. Створення військових поселень і їхній крах (1817-1857).
4. Спроби царської влади змінити становище селян. Закон про вільних хліборобів (1803). «Інвентарні правила» (1847-1848).
5. Форми і характер протесту українського селянства. Селянські виступи під проводом У. Кармелюка на Поділлі.
6. Економічний розвиток. Початок промислового перевороту у Наддніпрянщині.
7. Формування національної буржуазії. Перші українські підприємці, цукрозаводчики брати Яхненки і Ф. Симиренко.
8. Розвиток торгівлі. Чумацький промисел.
9. Місце України в російсько-турецьких війнах (1806-1812 та 1828-1829).
10. Вплив Французької революції 1789 р. на ідейний клімат Центрально-Східної Європи. Місія В. Капніста до Пруссії.
11. Українські автономісти під час війни 1812 р. і неоднозначне ставлення українського громадянства до походу Наполеона.
12. Діяльність масонських лож в Україні.
13. Таємні дворянські організації. Програмні документи декабристів.
14. Інтерес до національної історії. «Історія Русів». Харківські романтики.
15. Кирило-Мефодієвське братство, його члени і симпатички. Ідеї та документи братства. Зв'язки Т. Шевченка з членами Кирило-Мефодіївського братства.
16. Польська земельна власність. Польське повстання 1830-1831 рр. і Правобережна Україна. Польське повстання 1863 р.
17. Діяльність «Руської трійці».
18. Ідейні передумови революції 1848 р. Австрійська Конституція. Скасування кріпацтва.
19. Ідейно-політичне та інституційне оформлення українського руху. «Головна руська рада» і її відозва від 10.V. 1848 р.
20. Спроба польських кіл розколоти український національний рух і діяльність «Руського собору». Галицькі українці на з'їзді слов'янських народів у Празі.
21. Події 1848 р. на Буковині і Закарпатті. А.Добрянський.
22. Кримська (Східна) війна і реакція на неї населення України. «Київська козаччина». «Похід в Таврію по волю».
23. Передумови та підготовка селянської реформи в українських губерніях. Зміст «Положень» 19 лютого 1861 р. Скасування кріпацтва: особливості та значення.
24. Реформи в області місцевого самоврядування (земська і міська реформи).
25. Судова та фінансова реформи.

26. Реформи в галузі освіти та цензури. Військова реформа.
27. Концептуалізація української історії: М. Костомаров, М. Грушевський.
28. Світогляд та ідеологія П. Куліша.
29. Політичні ідеї М. Драгоманова.
30. Філософський світогляд І. Франка.
31. Відродження українського національного руху в др.пол. XIX ст. Українська громада Петербурга. Журнал «Основа».
32. Правобережжя і рух хлопоманів. «Сповідь» В. Антоновича.
33. Таємний Валуєвський циркуляр 1863 р. і його руйнівні наслідки для українського відродження.
34. Відродження громадського руху. «Стара Громада». Діяльність Південно-Західного Російського географічного товариства.
35. Емський указ і його наслідки.
36. Студентський громадський рух кін. XIX ст. «Братство тарасівців».
37. Суспільно-політичний рух після революції 1848-1849 рр. Москвофіли (русофіли). Зародження руху народовців.
38. «Нова ера» – її ініціатори та провідники.
39. Створення та діяльність товариства «Просвіта» та НТШ.
40. Створення РУРП та ін. політичних партій.
41. Розселення євреїв у Російській імперії. Формування «смуги осілості». Становище євреїв у монархії Габсбургів.
42. Німецькі колонії. Чеські поселення.
43. Концентрація виробництва, утворення монополій. Види монополій.
44. Виникнення перших політичних партій в Наддніпрянській Україні.
45. Вплив революції 1905-1907 рр. на українські землі.
46. Аграрна реформа П. Столипіна та її значення.

II блок

1. Історіографія проблеми Першої світової війни.
 2. Україна в геополітичних планах країн Антанти і Центральних держав. Причини та привід до війни.
 3. Велика війна та українські політичні сили. СВУ та Головна Українська рада.
 4. Політика Російської імперії та Австро-Угорської на українських землях у 1914-1917 рр.
 5. Брусиловський (Луцький) прорив 1916 р.
 6. Українці у складі армій воюючих держав. Бойовий шлях легіону Українських січових стрільців.
 7. Наслідки Першої світової війни для України.
 8. Історіографія Української революції 1917-1921 рр. Причини та періодизація Української революції.
 9. Лютнева демократична революція та Україна. Створення Центральної Ради.
 10. Михайло Грушевський як державний діяч та вчений.
 11. Проголошення автономії України. Відносини Центральної Ради з Тимчасовим урядом.
 12. Політичний курс Центральної Ради після більшовицького перевороту.
- Зміст III Універсалу.
13. Причини українсько-російського конфлікту. Ультиматум РНК Центральної Ради.
 14. Війна радянської Росії з УНР (кінець грудня 1917 – січень 1918 р.). Бій під Крутами.
 15. Мирний договір у Бресті. Відновлення влади Центральної Ради. Конституція УНР.
 16. Прорахунки та причини невдач Центральної Ради.
 17. Гетьман Павло Скоропадський.
 18. Внутрішня політика Павла Скоропадського.
 19. Наука й культура в Українській державі доби гетьманату.
 20. Проблеми церковного життя та шляхи їх розв'язання в період Української революції.
 21. Зовнішньополітична діяльність уряду Скоропадського. Україна і Росія: проблеми взаємин.

22. Формування опозиції гетьманській владі. Антигетьманське повстання.
23. Директорія. Трудовий конгрес.
24. Внутрішня політика Директорії. Складність історичного періоду.
25. Зовнішня політика Директорії: пошук союзників і боротьба з ворогами. Варшавська угода 1920 р.
26. Постаті В. Винниченка та С. Петлюри в Українській революції.
27. Розпад Австро-Угорської імперії і Листопадовий зрив.
28. Організація і структура державного апарату ЗУНР. Формування УГА.
29. Євген Петрушевич – лідер ЗУНР.
30. Об'єднання ЗУНР з УНР в єдиній соборній Українській державі.
31. Боротьба ЗУНР проти польської експансії. Вовчухівська операція. Чортківська офензива.
32. Відновлення радянської влади в Україні у 1919 р. Політика «воєнного комунізму» та її наслідки.
33. Антибільшовицькі повстання. Махновщина.
34. Денікінський режим в Україні.
35. Перший та другий Зимовий похід армії УНР. Трагедія під Базаром.
36. Холодноярська республіка.
37. Утвердження більшовицького тоталітарного режиму.
38. Внутрішньополітична нестабільність і соціально-економічна криза в Україні на поч. 20-х років. Голод 1921-1923 років.
39. Перехід до нової економічної політики. Суть НЕПу.
40. Україна й утворення СРСР.
41. Українізація – політика коренізації комуністичної ідеології в Україні.
42. Прояви національного комунізму в політиці. «Волобуєвщина».
43. Релігійне життя в УСРР. Митрополит В. Липківський.
44. «Розстріляне відродження».
45. Індустріалізація: мета, джерела, суть та труднощі.
46. Початок форсованої індустріалізації. Виробничі змагання.
47. Будови перших п'ятирічок.
48. Репресії проти господарників і спеціалістів.
49. «Шахтинська справа».
50. Поворот до суцільної колективізації. «Ліквідація куркульства як класу».
51. Голодомор 1932-1933 рр.
52. Масові репресії 30-х років. 1937-1938 рр. – період «Великого терору» в СРСР.
53. Утвердження польського інкорпораційно-колонізаторського режиму. Політика асиміляції українського населення.
54. Польська аграрна колонізація східних окраїн держави. Осадництво. Українські політичні партії та громадські організації. Вибори до польського парламенту.
55. Репресії польської влади. Береза Картузька. Пацифікація.
56. Утворення та розбудова УВО. Створення та діяльність ОУН.
57. Військовий переворот Пілсудського і встановлення в Польщі авторитарної диктатури санації. «Волинський експеримент» воєводи Г. Юзевського.
58. Становище православної церкви у Польщі. Діяльність А. Річинського.
59. Греко-католицька церква і митрополит А. Шептицький.
60. Українські землі у складі Румунії та Чехословаччини.

III блок

1. Історіографія проблеми. Українське питання напередодні та на початку Другої світової війни.
2. Пакт Молотова-Ріббентропа і доля західноукраїнських земель. Початок Другої світової війни.
3. «Радянізація» Галичини і Волині.
4. Проголошення Карпатської України.
5. Україна в перші місяці радянсько-німецької війни. Причини поразки радянських військ.

6. Трагедія мирного населення. Тактика «випаленої землі». Евакуація.
7. Адміністративно-територіальний поділ окупованих земель. Окупаційні адміністрації. Остарбайтери.
8. Проблема колабораціонізму.
9. Розкол в ОУН 1940 року і його наслідки. Причини розгортання національного Руху Опору. Акт 30 червня 1941 року – спроба відновлення української державності.
10. «Поліська Січ» отамана Бульби-Боровця.
11. Створення УПА: структура, командування. Боротьба УПА з німецькими загарбниками та радянськими партизанами.
12. Друга українсько-польська війна. Волинь 1943 року.
13. Бойові дії на Правобережній Україні та відновлення радянської влади на всій території українських земель.
14. Депортація кримських татар з Криму. Примусове виселення народів – новий злочин сталінського режиму.
15. Відбудовчі процеси в господарстві. Голод 1946-1947 рр.
16. Діяльність України на міжнародній арені. Україна – співзасновниця ООН.
17. Масові депортації населення. Операція «Вісла».
18. Загибель керівника підпілля Р. Шухевича (1950 р.). Знищення залишків націоналістичного підпілля.
19. Ліквідація Української греко-католицької церкви. Доля Йосифа Сліпого.
20. Початок десталінізації. XX з'їзд КПРС та його наслідки.
21. Суперечливість реформаторської діяльності М. Хрущова та її вплив на розвиток України.
22. Реформи промисловості та системи управління народним господарством.
23. Реформи освіти. Русифікація. Шістдесятництво в українській літературі.
24. Зміни в кремлівському керівництві в жовтні 1964 р. та їх політичні наслідки в Україні.
25. Політико-ідеологічна криза системи. Неосталінізм. Партійні та державні керівники УРСР.
26. Спроби реформування економіки (реформи Косигіна). Посилення кризових явищ.
27. Зародження дисидентського руху в Україні та його особливості.
28. Феномен перебудови. Перші кроки реформування суспільства.
29. Чорнобильська катастрофа: суспільно-політичний аспект.
30. Економічні реформи та стан економіки в державі. Рівень життя населення.
31. Політика гласності у контексті суспільно-політичних перетворень.
32. Активізація національного руху в Україні. Виникнення Народного Руху України.
33. Декларація про Державний суверенітет України.
34. Проголошення незалежності України. Всеукраїнський референдум та вибори Президента України.
35. Політичний розвиток України в 1994-1999 рр. Конституційний процес.
36. Дебют опозиції : «Україна без Кучми». Політична криза 2002-2004 рр.
37. Вибори Президента України 2004 р. Помаранчева революція.
38. Президентські вибори 2010 р. Президентство Віктора Януковича.
39. Євромайдан. Революція Гідності.
40. Зовнішньополітичний курс України. Анексія Криму Російською Федерацією.
41. «Російська весна» і воєнні дії на Сході України. АТО.
42. Президентські вибори 2014 року. Петро Порошенко.
43. Початок президентства Володимира Зеленського. Вибори до Верховної Ради та парламентська більшість. Діяльність опозиції.
44. Спроби припинення гібридної війни та їх наслідки. Норманські перемовини.
45. Тенденції розвитку сучасного суспільства. Виклики пандемії. Країна онлайн.
46. Які прояви інформаційної війни агресора? Хто такі боти? Якою має бути кібербезпека держави?

47. Процес децентралізації в Україні: проблеми і стратегії.
48. Зовнішньополітичний курс України у XXI ст.

Література

Базова:

1. Грицак Я. Наприс історії України. Формування модерної нації XIX-XX століття. Київ, 2019.
2. Лазарович М.В. Історія України : навч. посіб. / М. В. Лазарович. 2-ге вид., виправл. і доповн. К. : Знання, 2011. 686 с.
3. Скакальська І. Практикум з історії України модерної епохи (XIX-XXI ст.). Кременець: ВЦ КОГПІ ім. Тараса Шевченка, 2020. 156 с.
4. Плохій С. Брама Європи. Харків, 2018.
5. Бажан О.Г. Історія України: навчальний посібник К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2008.
6. Беренштейн Л.Ю. та ін. Голодомор 1932-33 рр. в Україні. Матеріали до виступів (лекцій та бесід). К.: НАУ, 2008. 64 с.
7. Бойко О.Д. Історія України: Посібник. 7-е вид. Київ: Видавничий центр «Академія», 2018. 720 с.
8. Васюта І. Політична історія Західної України (1918-1939). Львів, 2006.
9. Кондратюк К. Українська історіографія XIX - початку XX століть: основні напрями і концепції. Львів, 2002.
10. Грушевський М. Історія України – Руси: В 11 т., 12 кн. К.: Наукова думка, 1991-1999.
11. Грушевський М. Хто такі українці і чого вони хочуть. К.: Тов-то “Знання”, 1991. 240 с.
12. Довідник з історії України. К.: Генеза, 2001. 1135 с.
13. Історія України: Документи і матеріали // Укладання В. Короля. К.: Академія, 2002. 448 с.
14. Петровський В.В., Радченко Л.О., Семененко В.І. Історія України: Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі. Х.: ВД «Школа», 2007. 592 с.
15. Політична історія України: Посібник / За ред. В.І. Танцюри. К.: Академія 2001. 488 с.
16. Світлична В. Історія України. Навч. посібник. К.: Каравела, 2004. 408 с.
17. Литвин В.М. Історія України. К.: Знання, 2006.
18. Скляренко В.М. та ін. Україна: повна енциклопедія. Х.: Фоліо, 2006. 463 с.
19. Юрій М.Ф. Історія України: Навчальний посібник. К.: Держ. Торг.- екон. ун-т, 2000. 217 с.
20. Михальчук П. А. Курс лекцій з історії України у двох частинах. Т., 2010.
21. Магочій П.-Р. Історія України; авторизований пер. з англ. Е. Гийдела, С. Грачової. К., 2007.
22. Реєнт О. Україна в імперську добу (XIX –початок XX ст.). К., 2003.
23. Аркуша О., Кондратюк К., Мудрий М., Сухий О. Час народів. Історія України XIX століття. Львів, 2016.
24. Левітас Ф. Друга світова війна: український вимір. Київ, 2011. 272 с.
25. Власов В.С., Кульчицький С.В. Історія України: комплексне видання. Київ: Літера ЛТД, 2014. 336 с.
26. Історія українського селянства: Нариси в 2-х томах / Відп. ред. В. А. Смолій. Київ, 2006.

Допоміжна:

1. Історична наука: термінологічний і понятійний довідник. Київ: 2002. 360 с.
2. Скакальська І. Політико-соціальні виміри та етнокультурні трансформації української еліти Західної Волині 1921-1939 рр.: монографія. Тернопіль: Астон, 2013. 406 с.
3. Колесник І. Українська історіографія: концептуальна історія. Київ: Інститут історії України НАН України, 2013. 566 с.
4. Довідник з історії України /За ред. І.З. Підкова, Р.М. Шуст. К.: Генеза, 2001. 1136 с.

5. Кучерепа М. М. Волинь 1939–1941 рр. Навч. посібн. / М. М. Кучерепа, В. В. Вісин. Луцьк : Волин. обл. друкарня, 2005. 486 с.
6. Шандра В. Генерал-губернаторства в Україні: XIX –початок XX століття. К., 2005.
7. Райківський І. Ідея української національної єдності в громадському житті Галичини XIX століття. Івано-Франківськ, 2012.
8. Захарчук О. Сучасна українська історіографія про ставлення Наполеона I до південно-західних окраїн Російської імперії в 1812 р. // Український історичний журнал. 2014. № 1. С. 169–187.
9. Морозова А. Єврейське населення Лівобережної України в другій половині XIX –на початку XX ст. К., 2009.
10. Шваб А. Еміграційна політика Польщі (1918–1939) : монографія. Луцьк : Волин. мистецька агенція «Терен», 2014. 492 с.
11. Михайло Драгоманов: документи і матеріали / Упорядн.: Г. Болотова, І. Бутич, Н. Грабова, О. Купчинський, Д. Пельц, Г. Сорока; Ред. кол.: І. Бутич, О. Купчинський, О. Романів, Г. Сорока, П. Сохань. Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського; Наукове товариство ім. Шевченка; Національний музей літератури України; Центральний державний історичний архів України у Львові. Львів, 2001. 746 с.
12. Еліта Слобідської України. Списки козацької старшини 60-х років XVIII століття / Упорядн. С. Потапенко; Ред. кол.: П. Сохань (голова), А. Бойко, В. Брехуненко (відп. ред.), Д. Бурім, О. Маврін, В. Маслійчук, о. Ю. Мицик. НАН України. Інститут української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського; Національний університет "Києво-Могилянська академія". Харків, 2007. 496 с.
13. Лисяк-Рудницький І. Український національний рух напередодні першої світової війни. // Історичні есе у 2 т. Т.1. К.1994.
14. Гриневич В.А. Німецько-радянська війна 1941-1945 рр. // Політична історія України XX століття. К., 2003. С. 129-304.
15. Шаповал Ю. Друга світова війна: викладання, дослідження, маніпулювання. Дзеркало тижня. 2013. No 16. 26 квітня-17 травня. Режим доступу: <http://gazeta.dt.ua/history/druga-svitova-viyna-vikladannya-doslidzhennya-manipulyuvannya-.html>.
16. Хрестоматія з історії України [Текст] /упоряд. та авт. коментарів Уривалкін О.М. К. : КНТ, 2007.
17. Олійник Ю.В., Завальнюк О.М. Нацистський окупаційний режим в генеральній окрузі «Волинь-Поділля» (1941-1944 рр.). Хмельницький: Поліграфіст-2, 2012. 320 с.
18. В'ятрович В. Історія з грифом "Секретно". Львів: Центр дослідження визвольного руху, 2011. 204 с.
19. Патриляк І. К. "Встань і борись слухай і вір...": українське націоналістичне підпілля та повстанський рух (1939–1960 рр.): Монографія. Центр дослідження визвольного руху. Львів : Часопис, 2012. 592 с.
20. Цепенда І. Є. Українсько-польські відносини 40-50-х років XX століття: етнополітичний аналіз. К., 2009. 387 с.
21. Про стан розвитку громадянського суспільства в Україні: загальні тенденції, регіональні особливості : аналіт. доп. / В. М. Яблонський (кер. авт. кол.) та ін. К. : НІСД, 2014. 78 с.
22. Поченцов І. Сучасні інформаційні війни. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2015. 497 с.
23. Рущенко І.П. Російсько-українська гібридна війна: погляд соціолога. Х.: ФОП Павленко О.І., 2015. 268 с.
24. Снайдер Т. Перетворення націй. Польща, Україна, Литва, Білорусь 1569-1999. Київ, 2017.
25. Греченко В.А., Ярмиш О.Н. Україна у добу «раннього» тоталітаризму (20-ті роки XX ст.). Харків: Видавництво НУВС, 2001. 276 с.
26. Українське радянське суспільство 30-х рр.: нариси повсякденного життя / Відп. ред. С. В. Кульчицький; Гол. ред. В. А. Смолій. Київ: Ін-т історії України НАН України, 2012. 785 с.

27. Шейко В. М., Білоцерківський В. Я. Історія української культури: навчальний посібник. Київ: Знання, 2010. 271 с.
28. Україна в добу «Великого терору», 1936-1938 роки / авт.-упоряд. С. М. Богунов [та ін.]; ред. Ю. І. Шаповал [та ін.]. Київ: Либідь, 2009. 541 с.
29. Литвин В.М. Україна: міжвоєнна доба (1921-1938 рр.). К.: Видавничий дім „Альтернативи”, 2003.
30. Чорновол І. Українська фракція Галицького крайового сейму, 1861-1901 (Нарис з історії українського парламентаризму). Львів, 2002.
31. Новітня історія України (1900-2000) / А.Г. Слюсаренко, В.І. Гусев, В.П. Дрожжин та ін. К.: Вища школа, 2000.
32. Патриляк І. «Встань і борись! Слухай і вір...»: українське націоналістичне підпілля та повстанський рух (1939-1960 рр.). К., 2012.
33. Буренков В.М. Дніпропетровський клан серед політичних еліт УРСР та СРСР (кінець 1920-х –початок 1990-х рр.). Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальністю 07.00.01 «Історія України». Запорізький національний університет, Запоріжжя, 2020. Режим доступу: https://shron1.chtyvo.org.ua/Burenkov_Viktor/Dnipropetrovskiy_klan_sered_politychnykh_elit_URS_R_ta_SRSR_kinets_1920-kh_pochatok_1990-kh_rr.pdf?
34. Шаповал Ю. Парти́йний «націоналіст». Парадокси Петра Шелеста. Львів, 2020.

14. Інформаційні ресурси

1. Сайт «Історична Волинь». Режим доступу: <http://istvolyn.info>
2. Археологічний вісник. Режим доступу: http://av.zrc-sazu.si/Si/AV_seznam.html
3. Електронна бібліотека з історії України та всесвітньої історії. Режим доступу: <https://history.vn.ua/>
4. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України. Режим доступу: <https://www.facebook.com/tsdavo/>
5. Електронна бібліотека Інституту історії України НАН України. Режим доступу: <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&>
6. Музейний простір України. Режим доступу: <http://www.prostir.museum>
7. Електронна бібліотека «Діаспоріана». Режим доступу: <http://diasporiana.org.ua/>
8. Офіційне інтернет-представництво Офісу Президента України. Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/>
9. ЧТИВО. Режим доступу: <https://chtyvo.org.ua/>